

28.7.2024

EK:n lausunto luonnoksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi yrittäjyydestä (18.6.2024)

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi yrittäjyydestä.

EK korostaa, että koska kyseessä on valtioneuvoston periaatepäätös, tulee siinä painottaa voimakkaasti yrittäjyyden edistämistä ja sen keinoja ministeriörajat ylittäen eli koko valtioneuvoston toimesta. Yrittäjyyden edistäminen kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön vastualueisiin. Periaatepäätös on samalla kuitenkin keskeinen väline muiden ministeriöiden ja hallinnonalojen toimijoiden sekä niitä koskevan poliittisen päätöksenteon sitouttamiseksi yrittäjyyden edistämiseen.

Tätä on syytä korostaa, sillä monet yrittäjyyden kehittämisen, kasvuyrittäjyyden sekä näihin kytkeytyvän omistajuuden keskeiset pidäkkeet liittyvät mm. valtiovarainministeriössä valmistettavaan veropolitiikkaan tai laaja-alaisesti eri hallinnonalojen sääntelykysymyksiin. Periaatepäätökseen olisikin mm. lisättävä oma yrittämisen ja omistamisen verotuksen kehittämistä nykyistä suotuisammaksi koskeva alakohdansa sekä vastuutettava tämän konkreettinen toimeenpano VM:lle.

Suomessa on valmisteltu ministeriöiden toimesta tällä vuosikymmenellä lukuisia eri ohjelmia ja strategioita, joilla on pyritty löytämään avaimia Suomen taloudellisen suunnan kääntämiseksi myönteisemmäksi. Ohjelmissa tehdyt yrittäjyyteen ja omistajuuteen liittyvät esitykset ovat toimeenpanon osalta toteutuneet heikosti. Käynnissä olevissa ja tulevista ohjelmissa on tehokkaamman toimeenpanon varmistamiseksi perusteltua kiinnittää erityishuomiota toimenpiteiden, tavoitteiden ja niiden mittaroinnin sekä seurannan konkretiaan. Konkreettisten toimenpiteiden osalta periaatepäätös on yhteensovitettava TEM:ssä valmisteltavan kasvuyrittäjyysohjelman kanssa niin, että periaatepäätös osaltaan varmistaa kasvuyrittäjyysohjelman toimeenpanoa.

EK esittää uudelleen harkittavaksi esitetyn periaatepäätöksen luonnoksen yleistä muotoa niin, että se kiteyttäisi nykyistä selkeämmin valtioneuvoston keskeisimmät periaatelinjaukset ja yhteiset tavoitteet yrittäjyyden edistämiseksi. Tässä lausunnossa jäljempänä esitetyt täydennys- ja muutostarpeet on tehty nykymuotoisen lausunnon parantamiseksi.

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

28.7.2024

Täydennys- ja muutostarpeita periaatepäätöksen osa-alueisiin

”1. JOHDANTO”

Johdannossa tulee mainita, miten Suomen kansantalouden suorituskyky on jäänyt jälkeen muista Pohjoismaista, mutta siitä huolimatta haluamme turvata niiden tasoiset palvelut ja etuudet. Samalla on huomattava, miten Suomen vientivetoisuus ja viennin pk-intensiteetti on verrokkimaita mm. Ruotsia ja Tanskaa heikompi. Yrittäjyyden sekä siihen niihin liittyvän viennin ja kansainvälistymisen vauhdittaminen on ainoa kestävä keino tilanteen muuttamiseksi pysyvästi paremmaksi.

Toimintaympäristön muutoksen asettamien haasteiden rinnalla on todettava, että sen myötä nousee esiin pk-yrityksille myös uusia mahdollisuuksia. Kyky tarttua niihin on avain kasvun käänteeseen, mutta edellyttää huomattavasti aiempaa kunnianhimoisempaa ja tavoitteellisempaa yrittäjyyspolitiikka.

”2. LÄHTÖKOHDAT”

Toiseen kappaleeseen on lisättävä, että onnistuminen hallituksen tavoittelemassa yrittäjävetoisten Mittelstand-yritysten määrän kaksinkertaistamisessa vuoteen 2030 mennessä on keskeistä Suomen kilpailukyvyyn, talouskasvun ja työllisyyden näkökulmasta.

Kohtaan on syytä lisätä kappale, jossa todetaan nykyiset realiteetit eli että T&K-panostuksia lukuun ottamatta kasvupolitiikan resurssit ovat niukat/niukkenevat. Tämä edellyttää nykyisten rakenteiden ja toimintatapojen ennakkoluulotonta läpikäyntiä ja tehostamista, jotta samalla julkisten toimien tasoa voidaan laadullisesti parantaa ja myös määrällisesti ylläpitää. Samalla on huolehdittava, että kasvavat T&K-panostukset parhaalla mahdollisella tavalla tukevat yrittäjyyttä ja kasvuyrittäjyyden kasvua. Julkisten panostusten ollessa rajattuja, on entistä paremmin kyettävä mahdollistamaan yksityisten resurssien käyttöä ja suuntautumista tukemaan yrittäjyyttä.

Maaseutualueiden kehittämiseen liittyvässä osiossa on nostettava esille rakennerahastoista myönnettävien avustusten vaikuttavuuden arviointi ja instrumenttien kehittäminen edelleen tämän arvioinnin pohjalta tukemaan paremmin kasvuyrittäjyyttä.

”3. TAVOITTEET JA TOIMENPITEET”

Yrittäjyyttä tukeva verotus ja sääntely on lisättävä listaan politiikkalohkoista, joissa valtiovallan yrittäjyyden edistämisen ”pääpaino” on. Lisäksi politiikkatoimien vaikutusarviointien laadun kehittäminen pk-näkökulmasta on keskeistä hyvän sääntelyn toteutumiseksi niin kansallisella kuin EU-tasolla.

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

28.7.2024

”3.1. Yritysten uudistumisen, kasvun ja kansainvälistymisen tavoitteet”

Teollisuuden uudistuminen ja sen tavoitteet

Puhtaan siirtymän mahdollisuuksien hyödyntämisen rinnalla tulee nostaa esiin väestörakenteen muutoksen mahdollisuudet (mm. lääketeollisuus, terveysteknologia) ja nouseminen teknologian hyödyntämisessä globaaliin kärkeen (mm. tekoälyratkaisujen soveltaminen, kvanttiteknologiat jne.).

Geopolitiikan muutokseen vastaamisen kohdalla on nostettava esiin monien toimijoiden tarve laajentaa toimitusketjujaan haavoittuvuuksien vähentämiseksi, mikä avaa runsaasti mahdollisuuksia pk-yritysten kasvuun. Tämä korostaa tarvetta vahvoille vienninedistämisen ja -rahoituksen palveluille.

Puhtaan siirtymän mahdollisuuksien hyödyntäminen ja sen tavoitteet

Puhdasta siirtymää käsittelevässä osiossa olisi tarpeen huomioida myös luonnon monimuotoisuus ja kiertotalous.

Lisäksi tulee mainita, että kestävyysääntelyä tulee kehittää suuntaan, joka ylläpitää yrittäjien mahdollisuuksia nähdä puhtaan siirtymän sääntely suomalaisille kilpailuetua rakentavana tekijänä, eikä aiheuta kohtuutonta hallinnollisen taakkaa.

Ison kokoluokan puhtaan siirtymän investointien osalta on todettava, että niiden vauhdittaminen luo onnistuessaan kasvumahdollisuuksia myös pk-yrityksille.

Laaja-alainen onnistuminen kaksoissiirtymässä edellyttää tiedollista tukea ja taloudellisia kannustimia pk-yrityksille vastaamaan ilmastopolitiikan ja luontokadon torjuntaan liittyviin tavoitteisiin.

Digitalisaatio ja sen tavoitteet

Lisätään viimeiseen kappaleeseen maininta, että T&K-toiminnan lisäämiseksi pk-yrityksissä tuottavuuden kasvattaminen tulee nostaa viennin rinnalle yritysveloisen T&K:n tavoitteena mahdollistaen näin merkittävän T&K-toimintaa harjoittavien pk-yritysten määrän lisäämisen. Tämä vauhdittaa erityisesti digitalisaatiota ja uuden teknologian käyttöönottoa pk-yrityksissä.

Julkinen yritysrahoitus ja sen tavoitteet

Tavoitteena tulee nostaa selkeästi esille, että julkisen yritysrahoituksen täydentyvyys edellyttää sen riskinottokyvyn vahvistamista nykyisestä, markkinapuutteisiin keskittyen. Erityistä lisähuomiota vaaditaan mm. scale up-vaiheen ja teollisten demolaitosten rahoitukseen.

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

28.7.2024

TKI-toiminta ja sen tavoitteet

Kohdassa tulee huomioida aiemmassa ”Digitalisaatio ja sen tavoitteet” kohdassa esitetty lisäys.

Toisen kappaleen loppuun on lisättävä maininta, että ”T&K-toiminnan tuloksellisuuden varmistamiseksi on vaalittava innovaatiopolitiikkaa sekä kaupallistamiseen, markkinoille pääsyyn ja vienninedistämiseen suunnattavia panostuksia ja varmistettava niiden kehittyminen myönteisesti rinnakkain T&K-panostusten kanssa”. Näin varmistetaan lisääntyvän T&K-toiminnan hyödyt kansantaloudellisesti ja pk-yrityksissä, joista monille keskeistä on lähempänä kaupallista rajapintaa tapahtuva innovaatiotoiminta ja T&K-toiminnassa syntyneiden innovaatioiden käyttöönotto.

Aineettoman pääoman kasvattamisessa innovaatiotoiminnalla on keskeinen rooli. Periaatepäätösluonnoksessa on osuus aineettomista oikeuksista, mutta osa-alueen huomioimista tulisi vahvistaa toteamalla, että tuoteinnovaatioiden ohella tarvitaan panostuksia palveluinnovaatioihin ja aineettoman pääoman kasvattamiseksi.

TKI-toiminnan laajentamiseksi pk-yrityksissä on siihen liittyviä hakemusmenettelyjä ja palveluprosesseja kehitettävä mahdollisimman asiakaslähtöisiksi.

Palvelualat ja sen tavoitteet

Palvelualoja koskeva kohta olisi hyvä siirtää periaatepäätöksessä seuraavaksi heti teollisuuden tarkastelun jälkeen.

Lisäksi Suomeen suuntautuva matkailu tulee huomioida yrittäjyyden periaatepäätöksessä. Ilmastonmuutos ja siitä seuraavat matkailun trendien muuttuminen tarjoavat Suomelle erinomaiset mahdollisuudet kasvattaa osuuttaan kansainvälisessä matkailussa. Ulkomaalaisten matkailijoiden houkuttelemisen Suomeen edellyttää merkittävää panostamista matkailun markkinointiin. Suomen tunnettuus matkailumaana on heikko, mutta ilmastonmuutos ja matkailun trendien muuttuminen tarjoaa Suomelle hyvät mahdollisuudet kasvattaa osuuttaan kansainvälisessä matkailussa.

Digitalisaation ja datan hyödyntämisen kohdalla on huomioitava myös tämän myötä mm. erikoiskaupan kohtaama kova kansainvälinen kilpailu, missä tulisi taata tasapuoliset kilpailuedellytykset. Lisäksi tulisi huomioida verkkokaupan kautta pk-yrityksille avautuvat mahdollisuudet kansainvälistyä, joiden hyödyntäminen edellyttää tukea digitalisaatiossa ja kansainvälistymisessä.

Omistajanvaihdokset ja niiden tavoitteet

Osuuden loppuun on lisättävä kappale, jossa todetaan että ”omistajanvaihdosten sujuvoittamiseksi verotusta on kehitettävä suunnitelmallisesti tukemaan niitä entistä paremmin”.

Lisäksi Finnveran omistajanvaihdosten rahoittamista koskevaan kohtaan on lisättävä tarve kehittää sitä edelleen.

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

28.7.2024

Kasvuyrittäjyys ja sen tavoitteet

Kolmanneksi kappaleeksi tulee lisätä hallitusohjelman kirjaus: ”Talouden ja viennin kivijalkaa vahvistetaan sitoutumalla toimenpiteisiin, joilla tuhlataan kasvuhakuisten keskisuurten yrittäjävetoisten yritysten (ns. Mittelstand) määrä vuoteen 2030 mennessä”. Kirjaus on ylihallinnollinen ja ylihallituskautinen mikä korostaa valtioneuvoston tarvetta kirjata se omaan periaatepäätökseensä.

Yritysten kansainvälistyminen ja sen tavoitteet

Kohdassa on todettava, että TF-uudistamisella on kyettävä parantamaan yrityksille tarjottavien palveluiden laatua ja saatavuutta. Tämä edellyttää entistä sujuvampaa palvelupolkua, parempaa reaktiokykyä sekä vienninedistämisen henkilöresurssien säilyttämistä vähintään nykytasolla. Keskipitkällä aikavälillä tulee priorisoiduilla markkinoilla kyetä nostamaan resurssit keskeisimpien verrokkimaiden tasolle. Yrityksille kohdistetun palvelutarjoaman laajentamiseksi, keskeisiä verrokkimaita vastaavalle tasolle, tulee selvittää myös maksullisten peruspalveluiden toteuttamismahdollisuus.

Aluehallintouudistus ja elinvoimakeskusten sekä niiden tavoitteet

Tulevia elinvoimakeskuksia käsittelevään kohtaan tulee lisätä, että niillä tulee olla riittävät välineet ja osaaminen toimia toimialueellaan elinvoiman kehittämisen yhteen kokoavana toimijana.

”3.2. Osaaminen ja osaavan työvoiman saatavuuden tavoitteet

Yrittäjyyskasvatus ja sen tavoitteet

Koska kyse on yrittäjyyttä koskevasta periaatepäätöksestä, niin tulisi myös osamista koskevan osion käsitellä ensisijaisesti yrittäjyyden edistämistä koulutusjärjestelmässä. Periaatepäätökseen tulisi sisältyä seuraavat yrittäjyyden edistämistä koskevat selkeät tavoitelinjaukset:

- 1) Jokaisen lapsen ja nuoren on tärkeää kokeilla ja oppia yrittäjyys-, työelämä- ja taloustaitoja perusopetuksesta alkaen;
- 2) Koko koulutusjärjestelmää koskevat yrittäjyyskasvatusta koskevat linjaukset päivitetään OKM:n johdolla tämän hallituskauden aikana ja
- 3) Käynnistetään pk-yritysten omistajavaihdosten tueksi ns. jatkajakouluja eri puolilla Suomea ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyössä.

Lisätään viimeiseen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen T&K-toimintaa koskevaan kappaleeseen maininta, että niiden yritysyhteistyön vaikuttavuutta/tuloksellisuutta yrittäjyyteen ja kasvuun on seurattava aiempaa tarkemmin.

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

28.7.2024

TE-palvelut 2024-uudistus ja sen tavoitteet

TE-palveluiden osalta on tarpeen huomauttaa, että uudistuksen myönteisistä vaikutuksista ei ole takuita ja siihen sisältyy riskejä mm. tarjottavien palveluiden laadun näkökulmasta henkilöstöasiakkaille ja yrityksille, toiminnan tehokkuuden kannalta ja myös työvoiman liikkuvuuden edistämisen osalta.

Lisätään osion loppuun maininta, että synergioista saatavia tehostamishyötyjä, kykyä tuottaa aidosti yrittäjyyttä tukevia palveluita sekä tukea myös tarkoituksenmukaista työvoiman alueellista liikkuvuutta on seurattava sekä tarvittaessa rakenteita on edelleen kehitettävä laadun varmistamiseksi.

Työmarkkinauudistukset ja niiden tavoitteet

Toisin kuin luonnostekstissä annetaan ymmärtää, yksinyrittäjien määrä Suomen työllisistä väheni Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen tietojen mukaan vuonna 2023. Luonnoksen muotoilu, jossa toimeksiantosuhteessa teetetyn työn lisääntymiseen viitataan "keinotekoisina järjestelyinä", on asenteellinen ja antaa väärän kuvan. Jos toimeksiantosuhteisiin perustuvan työn ja työsuhteessa tehdyn työn määrälliseen kehitykseen tai niiden määrittelykysymyksiin viitataan, tämä on tehtävä neutraalisti.

Viimeisessä kappaleessa toisinsopimismahdollisuuksien osalta tulee huomioida, että mainitut tekijät edellyttävät toisin sopimisen mahdollisuuksien lisäämistä, ei pelkästään niiden tarkastelua.

Kansainvälinen rekrytointi ja sen tavoitteet

Kohdassa tulisi kiinnittää huomiota siinä käytettävien termien tarkempaan määrittelyyn huomioiden niihin liittyvät haasteet mm. eettisesti kestävän rekrytoinnin ja valtion taloutta vahvistavan maahanmuuton osalta.

"3.3. Toimivat markkinat ja kilpailullisuus sekä niiden tavoitteet"

Toimivat markkinat ja kilpailullisuus sekä niiden tavoitteet

Yrittäjyyden periaatepäätöksessä tulee linjata voimakkaammin tasapuolisten kilpailuolosuhteiden ja -edellytysten varmistamisesta. Hallitusohjelmaan kirjatut yksityisen ja julkisen välistä kilpailuneutraliteettia tehostavat toimenpiteet tulee toteuttaa täysimääräisesti myös hallitusohjelman henkeä noudattaen. Kilpailuneutraliteetista huolehtiminen on tärkeää etenkin pk-yritysten toiminta- ja kasvumahdollisuuksien lisäämisen kannalta.

Yrittäjyyttä ja omistajuutta tukevasta verotuksesta tulisi lisätä periaatepäätökseen oma osuutensa, johon tähän kokonaisuuteen sisällytetyt verolinjaukset tulisi siirtää.

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

28.7.2024

Lisätään SME Envoy -kohtaan huomio, että EU-tason yrittäjyysvaikuttamiseen on varattava riittävät resurssit ja yhteistyön elinkeinoelämän järjestöjen kanssa on oltava tiivistä.

Yritysten hallinnollisen taakan keventäminen ja sen tavoitteet

Yrittäjyyden periaatepäätöksessä tulee asettaa tavoitteeksi nykyistä selkeämmin sääntelyn keventäminen ja hallinnollisen taakan keventämiselle tulee asettaa kunnianhimoisempi tavoite. Yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta ei riitä, että sääntely ei nykyisestään kasva. Sääntelyä tulee vähentää ja tarpeettomia normeja tulee purkaa, mihin jo hallitusohjelmakin kannustaa.

EU:n ympäristö- ja vastuullisuussääntely on tuonut ja tuomassa lisää raportointivaateita ja hallinnollista taakkaa yrityksille. Erityisesti pk-yrityksien kannalta hallinnollinen taakka voi olla kohtuuton tai jopa ylitsepääsemätön. Erilaisia keinoja raportointivelvoitteiden keventämiseksi tulee selvittää, samoin kuin yrityksille tarjottavan keskitetyn viranomaisraportointiväylän toteuttamista. Lähtökohtana tulee olla "raportoi vain kerran"-periaatteen noudattaminen.

Lisätään maininta, että EU-sääntelyn päälle muodostunutta kansallista ns. Suomilisää on arvioitava kaikilla hallinnonaloilla ja purettava tavoitteellisesti.

Julkisten hankintojen kehittäminen ja sen tavoitteet

Lisätään viimeiseksi kappaleeksi tavoite, että julkisen palvelutuotannon kustannukset on tehtävä läpinäkyviksi ja mahdollistettava näin poliittisille päätöksentekijöille yksityisen ja julkisen palvelutuotannon todellisten kustannusten arvioinnin. Tämä palvelee julkisten hankintojen kehittämisen lisäksi välillisesti myös julkisen palvelutuotannon tehostamista ja tätä kautta hillitsee yrittäjille ja pk-yrityksille aiheutuvaa verotaakkaa.

Todetaan, että hankintoja on kehitettävä tavalla, joka mahdollistaa tarjouskilpailuihin osallistumisen kaikenkokoisille yrityksille lisäten näin kilpailua ja julkisen sektorin kustannustehokkuutta. Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina siten, että myös pk-yritykset pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin.

Luvitus ja sen tavoitteet

Kokonaisuuteen on hyvä lisätä maininta, että pk-yritysten investoinneille merkityksellistä on lisäksi kaavoitus- ja lupaprosessien sujuvuus alueellisella tasolla, johon on myös kyettävä kiinnittämään aiempaa vahvempaa huomiota.

EU-vaikuttaminen ja sen tavoitteet

Pk-yrityskentän näkökulmasta Suomen keskeisimmät EU-vaikuttamistarpeet, joiden on tultava periaatepäätöksessä selkeästi esiin, liittyvät 1) parempaan sääntelyyn, riittäviin pk-vaikutusarviointeihin ja raportointirasitteen optimointiin, 2) rahoituksen

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

28.7.2024

saatavuuden turvaamiseen sekä 3) kaksoissiirtymän vaatimiin osaamistarpeisiin ja osaavan työvoiman saatavuuteen.

Lisätään osioon EU-takausohjelmien hyödyntämisen lisääminen kotimaisten rahoituslaitosten kautta EU-rahoituksen käytön kasvattamiseksi suomalaisessa pk-yrityskentässä.

Lisätään toisen kappaleen loppuun maininta, että sisämarkkinoilla tulee lisätä myös jäsenvaltioiden rajojen yli rakentuvia hankkeita.

Lisätään kolmannen kappaleen loppuun maininta, että Suomen tulee vaikuttaa aktiivisesti siihen, että komission esittämä raportointivaatimusten vähentäminen -25 % toteutuu pk-yritysten kohdalla alkavan komissiokauden aikana. Vaikka osittain nykyiset raportointivaateet kohdistuvat suurille yrityksille, valuvat ne käytännössä toimitusketjussa alaspäin pienemmille pk-yrityksille, vaikka raportointivelvoitteet ei niitä varsinaisesti koskisi. Lisäksi viranomaisraportoinnissa lähtökohtana olisi "raportoi vain kerran"-periaatteen noudattaminen.

Lisätään maininta, että pk-yritysten näkökulmasta on tärkeää, että reilu kilpailu ja kuluttajien oikeudet turvataan suhteessa kolmansista maista käsin toimiviin mm. verkkokaupassa ja edistetään tasapuolisia kilpailuedellytyksiä eurooppalaisten yritysten ja globaalisti toimivien digijättien välillä.

Helsingissä 28. heinäkuuta 2024

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Petri Vuorio
johtaja

Paavali Kukkonen
johtava asiantuntija